

основною причиною невідомості соціальних трансфертів у питанні зниження рівня бідності в країні.

Підсумовуючи вищевикладене, доцільно зробити висновок про наявність значних проблем у царині забезпечення державних соціальних гарантій. Їхні розміри визначаються винятково на підставі оцінки фінансових можливостей держави й позбавлені наукового обґрунтування, а досягнуте впродовж останніх років зростання соціальних виплат, значною мірою, стало лише компенсацією втрати їхньої вартості від дії інфляційних процесів. Очевидно, в цьому криється основна причина збереження високого рівня бідності та недостатньої дієвості системи соціального забезпечення в Україні [6]. Зважаючи на це, пріоритетним завданням економічної політики держави у соціальній сфері має бути пошук механізмів щодо забезпечення прискореного зростання державних соціальних стандартів, що створить реальне підґрунтя для розвитку внутрішнього ринку й забезпечення високих темпів економічного розвитку країни.

Література:

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням правління Пенсійного фонду [...] від 25.01.2012 №3-рп/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-12?test=GqsMfB7.apXVSnNEZiGiimS7NI4E2s80msh8Ie6>.

2. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 05.06.2012 р. №4901-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4901-17>.

3. Голеусова, Г. Прожитковий мінімум – 2012: позиція профспілок / Г. Голеусова // Проспількові вісті. – 2011. – 14 травня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.psv.org.ua/arts/suspilstvo/view-323.html>.

4. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р. №108/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>.

5. Максимчук, Є. Особливості реалізації соціальних гарантій в Україні / Є. Максимчук // Наукові праці НДФІ. – 2008. – Вип. 3 (44). – С. 53-62.

6. Черенько, Л. В Україні рівень бідності у містах наближається до показників у селах / Л. Черенько // УНІАН. – 2012. – 17 жовтня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.unian.net/ukr/news/143733-v-ukrajini-riven-bidnosti-u-mistah-nablijaetsya-do-pokaznikiv-u-selah.html>.

Гупаловська М. Б.
викладач кафедри фінансів

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ АУДИТ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Державний фінансовий контроль є важливим елементом системи управління фінансами, призначення якого полягає у сприянні успішній реалізації політики держави, забезпеченні процесу реформування й

ефективного використання фінансових ресурсів в усіх ланках фінансової системи.

Діючий інститут державного фінансового контролю в Україні не може повною мірою запобігти зловживанням у бюджетній сфері. Про це свідчить той факт, що, незважаючи на посилення окремих етапів контролю, кількість виявлених фінансових порушень і зловживань щорічно збільшується.

Незважаючи на тривалий історичний досвід розвитку контролю, слід зазначити, що в Україні система фінансового контролю сформувалася на фундаменті командно-адміністративного устрою, де державний контроль функціонував тільки у формі ревізії, тобто діяв принцип «виявити і покарати». Нові ринкові умови господарювання, що сформувалися в Україні та в інших країнах СНД після краху командно-адміністративної системи об'єктивно зумовили необхідність розвитку нових форм фінансового контролю. Реформування вітчизняної системи державного фінансового контролю відбувається шляхом адаптації законодавства до європейських норм, зокрема до положень Лімської декларації керівних принципів аудиту державних фінансів, що була підписана в жовтні 1977 року в Лімі (Перу) делегатами IX Конгресу вищих органів контролю державних фінансів.

Актуальність дослідження посилюється тим, що на сьогодні, як справедливо підкреслюють Андрєєв П., Чечуліна О., Тимохін М. та ін., для забезпечення належного управління державними фінансами вже не достатньо лише дотримуватися законів, необхідно досягати мети у найбільш економний, ефективний та результативний спосіб [1, с. 70].

Сутність державного фінансового аудиту як різновиду державного фінансового контролю полягає у перевірці та аналізі органом державного фінансового контролю фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю [2].

Проаналізувавши чинне законодавство можна зробити висновок про виділення таких його видів:

- фінансовий аудит виконання бюджетних програм;
- державний фінансовий аудит виконання місцевих бюджетів;
- фінансовий аудит окремих господарських операцій.

Не применшуючи ролі названих видів аудиту варто відмітити, що нині одним із найважливіших напрямів діяльності органів фінансового контролю розвинених зарубіжних країн є аудит ефективності, основною метою якого є визначення соціально-економічного ефекту використання коштів держави, а також розроблення рекомендацій із підвищення результативності, економності і продуктивності використання бюджетних коштів та управління державними фінансовими ресурсами в цілому. Для України ця тема є найбільш актуальна,

адже з кожним роком все більше зростає проблема щодо нецільового та неефективного використання бюджетних коштів, законності та правильності їх витрачання, обґрунтованості планового обсягу видатків, знаходження та використання резервів залучення додаткових грошових ресурсів для поліпшення діяльності, виявлення надлишкових асигнувань.

Аудит ефективності, спрямований на перевірку економності, продуктивності і результативності управління державними фінансовими ресурсами, охоплює не лише специфічну фінансову діяльність, але й увесь спектр державної діяльності, зокрема організаційну і адміністративну системи [3]. Він дозволяє оцінити рівень досягнення запланованих результатів та надати пропозиції щодо ефективного використання фінансових ресурсів.

Однак, у функціонуванні державного фінансового аудиту поряд з багатьма позитивними сторонами, є й проблемні.

По-перше, термінологія, яка використовується науковцями, фахівцями-практиками в Україні, не узгоджується з термінологією, визначеною базовими документами ЄС. На сьогоднішній день у вітчизняній теорії та практиці немає чітко сформованого понятійного апарату щодо державного аудиту, який визначають як певний «прояв» державного фінансового контролю – вид, форму, тип, метод тощо. Аудит державного сектора та державний фінансовий контроль безумовно пов'язані один з одним, але цей взаємозв'язок, як і зміст терміну «державний аудит», до цих пір залишаються нерозкритими. До того ж, деякі фахівці вважають, що аудит – це вид підприємницької діяльності, що здійснюється на замовлення суб'єкта господарювання на платній основі, а тому не може здійснюватись державними органами.

Але світова теорія і практика аудиту вже давно відійшли від вузького розуміння поняття «аудит», яке використовувалося в XIX столітті. Вперше в Україні термін «аудит» у контексті державних фінансів було застосовано у Бюджетному Кодексі у 2001 році. Наступним кроком у запровадженні державного аудиту став прийнятий парламентом у 2005 році Закон України «Про управління об'єктами державної власності». Статтями даного Закону було встановлено, що державний аудит суб'єктів господарювання державного сектору економіки, спрямований на запобігання фінансовим порушенням, забезпечення ефективного використання бюджетних коштів, державного майна. З прийняттям у 2005 році Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання фінансовим порушенням, забезпечення ефективного використання бюджетних коштів, державного і комунального майна» було введено в оборот термін «державний фінансовий аудит», а також скасовано заборону займатися наданням аудиторських послуг органам Державної фінансової інспекції (тоді ще Державної контрольно-ревізійної служби). Крім того, відбулося розмежування правового поля аудиту як діяльності суб'єкта господарювання, що здійснюється з метою отримання

прибутку, і як діяльності органів державного фінансового контролю, що спрямована на попередження фінансових порушень у державному секторі та забезпечення законного й ефективного використання державних ресурсів [4].

По-друге – це неузгодженість законодавства. Аналіз положень законодавства дає змогу констатувати наявність дублювання функцій Рахункової палати і Державної фінансової інспекції України щодо здійснення цього різновиду аудиту. Адже, з одного боку, позитивно вирішено питання про можливість проведення державного фінансового аудиту органами Державної фінансової інспекції України, а з іншого – ще одним суб'єктом, який здійснює державний фінансовий аудит визначено Рахункову палату. Для усунення цієї неузгодженості доцільним було б внесення змін до Закону України «Про Рахункову палату» та прийняття відповідного нормативного акту, який би регламентував порядок проведення державного фінансового аудиту Рахунковою палатою України. При прийнятті такого Закону доцільно розмежувати повноваження Рахункової палати України та Державної фінансової інспекції України, тобто кожен орган буде виконувати свої завдання та функції, які будуть визначені законодавством і не буде здійснюватись дублювання по проведенню державного фінансового аудиту.

Отже, державний фінансовий аудит відіграє важливу роль у процесі ефективного використання бюджетних коштів. Виходячи з цього виникає гостра необхідність у розробці і прийнятті комплексу заходів з удосконалення проведення державного фінансового аудиту відповідно до міжнародних стандартів, шляхом обміну досвідом та ідеями, а також створення професійних стандартів, методичних рекомендацій, методологічних та інших практичних матеріалів у сфері фінансового аудиту, що повинно збільшити ефективність і раціональність використання державних фінансів, яке має вирішальне значення для економічного розвитку України та суспільного добробуту.

Література:

1. Андреев П. П. Внутрішній контроль та аудит у секторі державного управління України та європейський досвід / [П. П. Андреев, О. О. Чечуліна, Ян ван Тайнен, М. Г. Тимохін та ін.]. – К.: Кафедра, 2011. – 120 с.
2. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dkrs.kmu.gov.ua>
3. Пивовар Ю. І. Нормативно-правове визначення поняття та видів державного фінансового аудиту [Електронний ресурс] / Пивовар Ю. І. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://radnuk.info/statti/546-bezpeka/14576-2011-01-18-05-59-38.html>
4. Слободяник Ю. Б. Концептуальні засади державного аудиту / Ю. Б. Слободяник // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит в епоху глобальних змін: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф.: Київ, 23 жовт. 2009 р. – К.: КНЕУ; ФПБАУ, 2009. – С. 384–390.